

गोरखा जिल्लाको भच्चेक भेगमा प्रचलित लोकगीतको सङ्कलन,
वर्गीकरण र विश्लेषण

त्रिभुवन विश्व विद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय नेपाली केन्द्रीय
विभाग अन्तर्गत एम.ए. दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
कृष्ण प्रसाद अधिकारी
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्व विद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौँ

२०७०

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्घाय अन्तर्गत नेपाली स्नातकोत्तर तहको दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि छात्र कृष्ण प्रसाद अधिकारीले गोरखा जिल्लाको भच्चेक भेगमा प्रचलित लोकगीतको सङ्कलन, वर्गीकरण र विश्लेषण शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा अत्यन्त मेहनत पूर्वक तयार पार्नुभएको हो । यस शोधकार्यलाई आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति: २०७०/२/५

.....

मीरा प्रधान

शोध निर्देशक

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्व विद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत छात्र कृष्ण प्रसाद अधिकारीले स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नु भएको गोरखा जिल्लाको भच्चेक भेगमा प्रचलित लोकगीतको सङ्कलन, वर्गीकरण र विश्लेषण शीर्षकको शोधपत्र मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समितिका सदस्यहरू

हस्ताक्षर

१. प्रा.डा. देवी प्रसाद गौतम

.....

विभागीय प्रमुख

२. मीरा प्रधान

.....

शोध निर्देशक

३. प्रा. मोहनराज शर्मा

.....

बाह्य परिक्षक

मिति : २०७०/२/९

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका निम्ति आदरणीय गुरुआमा मीरा प्रधानज्यूको निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । उहाँले शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा आफ्नो व्यस्तताको बाबजुद पनि मलाई आफ्नो अमूल्य समय प्रदान गरी निरन्तर प्रेरणा र हौसला प्रदान गर्नु भएकोले मैले यो शोधकार्य पूरा गर्न सकेको हुँ ।

त्यसैगरी शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा आवश्यक सल्लाह दिनु हुने प्रा. डा. देवीप्रसाद गौतमका साथै नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुरका अन्य गुरुहरूमा आभार व्यक्त गर्दछु । शोधपत्र तयारीका क्रममा आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराउने, विश्वविद्यालय क्याम्पस, कीर्तिपुर र त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालयप्रति पनि हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यसै गरी शोधकार्यमा आवश्यक सहयोग पुर्याउनु हुने मित्र जनकबहादुर सामरी र सुभाष खत्रीप्रति पनि हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यसैगरी शोधपत्र यथासम्भव छिटो छरितो र शुद्धतापूर्वक टड्कण गरिदिने जनकबहादुर सामरीप्रति आभारी छु । अन्त्यमा यस शोधपत्रको समुचित मूल्याङ्कनका लागि नेपाली केन्द्रीय विभाग, त्रि. वि. कीर्तिपुरसमक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

शैक्षिक सत्र : २०६४/६५

रजिष्ट्रेसन नं. : १५७९३-८८

परीक्षा रोल नं. : २८१६३०

मिति : २०७०/०९/

शोधार्थी

.....

कृष्ण प्रसाद अधिकारी

विषय सूची

पहिलो परिच्छेद

शोध परिचय	१-४
१.१ विषय परिचय	१
१.२ समस्या कथन	१
१.३ शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.४ पूर्व कार्यको समीक्षा	२
१.५ अध्ययनको औचित्य	३
१.६ अध्ययनको क्षेत्र र सीमा	४
१.७ शोध विधि	४
१.८ शोध पत्रको रूपरेखा	४

दोस्रो परिच्छेद

गोरखा जिल्लाको सङ्क्षिप्त परिचय	५-१४
२.१ विषय प्रवेश	५
२.२ गोरखा जिल्ला क्षेत्र नं. २ को परिचय	७
२.२ इलाका नं ८ मा पर्ने गा.वि.स. हरूको सङ्क्षिप्त परिचय	८
२.२.१ विषय परिचय	८
२.२.२ सामाजिक अवस्था	९
२.२.३ आर्थिक अवस्था	११
२.२.४ धार्मिक अवस्था	१२
२.२.५ शैक्षिक अवस्था	१३
२.३ निष्कर्ष	१४

तेस्रो परिच्छेद

लोकगीतको सैद्धान्तिक परिचय	१५-२३
३.१ विषय प्रवेश	१५
३.२ लोकगीतको परिभाषा र स्वरूप	१६
३.३ लोकगीतको विशेषता	१७

३.४ लोकगीतका तत्वहरू	१९
३.४.१ भाव वा विचार	१९
३.४.२ उद्देश्य	१९
३.४.३ भाषा	१९
३.४.४ शैली	२०
३.५ लोकगीतको महत्व	२०
३.६ लोकगीतको वर्गीकरण	२१
३.६.१ स्वरूपका आधारमा लोकगीतको वर्गीकरण	२१
३.६.२ जातिका आधारमा लोकगीतमा लोकगीतको वर्गीकरण	२२
३.६.३ कार्यका आधारमा लोकगीतको वर्गीकरण	२२
३.६.४ उमेर अवस्थाको आधारमा लोकगीतको वर्गीकरण	२२
३.६.५ प्रकृतिका आधारमा लोकगीतको वर्गीकरण	२२
३.६.६ विषयवस्तुको आधारमा लोकगीतको वर्गीकरण	२३
३.७ निष्कर्ष	२३

चौथो परिच्छेद

गोरखा २ नं. क्षेत्रको इलाका नं. ८ भित्रका लोकगीतहरूको वर्गीकरण र विश्लेषण २४-९५

४.१ पृष्ठभूमि	२४
४.२ गोरखाको क्षेत्र नं. २ अन्तर्गत इलाका नं. ८ मा प्रचलित लोकगीतको वर्गीकरण	२५
४.२.१ संस्कार गीत	२५
४.२.१.१ व्रतबन्धका अवसरमा गाइने माहल गीतहरू	२६
४.२.१.२ जगिया लगाउँदा र गणेश बाटुँदा गाइने माहल	२७
४.२.१.३ पितृलाई निम्तो गर्दा गाइने माहल	२८
४.२.१.४ विवाहको अवसरमा गाइने माहल	३१
४.२.२ पर्वगीत	४०
४.२.२.१ तीजको गीत	४१
४.२.२.२ भैलो	५०
४.२.२.३ देउसी/घौसी	५२

४.२.२.४ मालसिरी (मालश्री)	५५
४.२.३ कर्म गीत (श्रम गीत)	५६
४.२.३.१ असारे गीत	५७
४.२.३.२ गड्यौली	५८
४.२.३.३ अड्को गीत	५९
४.२.३.४ दाई गीत	६०
४.२.३.५ गोठाले गीत	६२
४.२.४ बाह्रमासे गीत	६३
४.२.४.१ भ्याउरे	६३
४.२.४.२ समूह भ्याउरे गीत	६७
४.२.४.३ चुडका र भजन	६९
४.२.४.४ ख्याली	७२
४.२.४.५ ठाडो भाका	७४
४.२.५ विविध गीत	७६
४.२.५.१ खाँडो गीत	७६
४.२.५.२ बालुन	७६
४.३ निष्कर्ष	९१

पाँचौं परिच्छेद

उपसंहार	९२-९३
५.१ निष्कर्ष	९२
५.२ सम्भावित शोध शीर्षकहरू	९३
परिशिष्टहरू	९४-९६
सन्दर्भ सामग्री सूची	९७

सङ्क्षेपीकृत सूची

ई.नं.	-	इलाका नम्बर
ऐ	-	ऐजन
क्र.सं.	-	क्रमसङ्ख्या
क्षे.नं.	-	क्षेत्र नम्बर
गा.वि.स.	-	गाउँ विकास समिति
जे.टि.	-	जुनियर टेक्निसियन
जे.टि.ए.	-	जुनियर टेक्नीकल असिस्टेन्ट
त्रि.वि.	-	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
ने.रा.प्र.प्र.	-	नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
पं.	-	पण्डित
पृ.	-	पृष्ठ
भू.पू.	-	भूतपूर्व
मा. वि.	-	माध्यमिक विद्यालय
वि.सं.	-	विक्रम सम्वत्